

Югозападен университет „Неофит Рилски”

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Валерий Пърликов

член на научно жури в конкурс за присъждане на научно звание

„Доктор на науките“, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски”

На конкурса се явява единствен кандидат - проф. д-р Мирослава Стефанова Кортенска, с дисертационен труд „П. К. ЯВОРОВ - разширяване на културно-историческото му наследство - драматургия, критика, преводи, театрална дейност.“

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата.

Проф. д-р Мирослава Стефанова Кортенска е настоящ преподавател в ЮЗУ „Н. Рилски“ - Благоевград и има в биографията си административни и педагогически длъжности в НБУ, София; Народно събрание - Комисия по култура и медии; Фонд „Научни изследвания“, гост-лектор е в Американски университет, по програма „Изтъкнати лектори“ – Благоевград, 2001 г.; Пекински университет, специалност „Славянски филологии“, Китай, 2001 г.; по програма „Еразъм+“, Скопие, Университет „Св. Кирил и Методи“, факултет „Драматично изкуство“. Педагогическата ѝ дейност се състои от бакалавърски и магистърски курсове по история и теория на театъра (Античен, Европейски, Руски, Американски и Театър на 20 век), Съвременни културни политики и проекти. Проф. д-р Мирослава Кортенска има изключителна публична активност, включваща множество членства в граждански и професионални организации, била е ръководител на национални и международни научни проекти, вкл. 5 участия в Международни научни форуми и конференции и 6 в България. Творческата ѝ дейност включва авторство и водене на телевизионна рубрика, седмични предавания за култура в „Часът на Милен Цветков“,

Нова ТВ, НЮЗ 7 и „Врата към Европа“, БНР – програма „Христо Ботев“.

Сценарист е на документални филми, реализирани в БНТ и чрез НФЦ, МК, автор е на 7 книги, съставител на 5 историографски сборника, през последните 10 години има 32 публикации в рецензирани и индексирани издания, 22 цитирания в чужди текстове. Посочените активности по темата на дисертацията са 9 публикации на национално и 8 на международно ниво, 7 участия в тематични конференции, ръководство на научен проект, сценарист на документален филм и участие в юбилейно телевизионно предаване за Яворов по БНТ, 2018 г.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

1. Дисертационният труд на проф. д-р Мирослава Кортенска представлява разширение на вече публикуван изследователски текст „Яворов и театърът – драматургия, критика, театрална дейност“, който функционира като публичен продукт от 2015 г. и му предстои второ издание, поради изчерпване на тиража. Този факт демонстрира навременността на разработката, научния принос и влиянието на тезите в изложението. Текстът има за предмет новопръкнала се, във формоване културност, която по необходимост се е затворила, сакраментално затръшнала се е за да бъде въобще и маркира съпротивата ѝ през субординиращи се културни феномени към коя да е чуждост, оразличими артефакти и личности, които ги експлицират. За мен - културност в болест.
2. Предложената разработка интерполира въведените в изследването „Културната мисия на кръга „Мисъл“ тези на проф. д-р Мирослава Кортенска, конкретизирайки ги към театралната дейност на П. К. Яворов. В тази смислова тенденция последната е промислена като „мисионерска и модернизиреща българската културна среда“. Отчетлив

е стремежът на авторката както да идентифицира спецификата на културната ситуация в собствения и исторически контекст, така и да посочи ефектите от функционирането на Яворовите интервенции в този алгоритъм. Разработката съдържа разбирането за относителността на естетическите разбирания и принадлежността им към специфично време. Горното е подкрепено с промяна в стилистиката на изложението – езикът постепенно се архаизира, побирайки от емпиричния си материал иначе неизползваеми словесни конструкции, заемайки с това „действителност“ от миналото. Поради апологетичния характер на изложението, тази темпорална разделеност образува съществен конфликт на възприемане и поддържа напрежение у реципиента, възпрепятствайки емоционалната му асоциираност с тезите на авторката. По този начин, чрез постоянство на дистанцираността, текстът работи върху средата си, комуникира.

3. Изложението е разделено формално на теоретизираща и емпирична част. Последната съдържа несистематизирани и непубликувани досега справочни масиви (вкл. протоколи от Артистичния съвет на Народния театър), предлагащи в прегледност резюмета на документи, очертаващи „нова периодизация в културно-историческото наследство на Яворов – 1908/1914 г.“, което предполага и историко-хронологичния метод на изследване. В изложението емпиричния материал работи като доказателствен по отношение на теоретичните обобщения, което се сигнализира от категоричното потъмняване на критичните оценки на съвременниците на Яворов както за драматургичните, така и за режисьорските му опити. От друга страна, този начин на представяне на разработката освобождава четящия от необходимостта да мисли средата в непрекъснатост като доминираща причина за ранната кончина на Яворов. Перифразирайки: „Аз не съм този, който се явявам за вас“ (срв. Стр. 126, Април-май 1908). Освободена е територия за

екзистенциалното своеволие и творенето на „биография“, в съпротива историята да я разплиска.

4. В „Послеслова“ на книгата си проф. д-р Мирослава Кортенска посочва сложния исторически профил на четворката от кръга „Мисъл“ (и в частност на Яворов) като важен белег на българската културна идентичност, с което поставя и най-важния за мен акцент върху изследването си. Съществена за цялото съдържание застава напрежението на проблематиката на националната ни идентификация, необходимостта в едновременност да имаме в паметта си реформатори – мисионери на Европейската (коя да е) културност и собствени ни, харизматично-оригинални цивилизационни проблясъци, доколкото културата (ни) е в предположеност ценностна идентификационна характеристика. С това изложението (за мен) отказва да следи припознаваемото, христоматийното безпроблемно, в следемпирката то имплицитно заявява, че изкуството е трансцендентно пространство на уникалности и е всепобралост. Че е не просто системен, институционализиран прием за преработка на реалии (срв. Стр. 88), а модус на бунтовно съществуване в територия на съгласено властово изричане на житейската правилност. Като че в екзалтиран ментален дисонанс оважнява патоса на живеене през творене, не конкретностите на конвенциониран културен архив, доколкото с послеслова текстът се отказва да цени през екзистенциална кондензия, да статистицира. Живостта не може да се дисциплинира в CV стандарт, така е само публикуема, в умаленост, история. Яворов маркира кръга „Мисъл“, той модерното българско на 20 век, то "нашенското" – в Европейското и никъде този легитимиращ низ не престава да е семпла социалност, докато културността не се сломи в собствената си временност, докато някой все пак не започне да казва нещо на-нас (имайки предвид времеещите). Да ни напомни, че нарича в оценностена темпоралност

културността, не и „изкуството“, докато абсурдността на съществуващото брой в безотпадъчност и житейската „неправилост се“, отчаяността.

III. *Критични бележки и препоръки*

Емпиричните масиви в изложението не се привличат по необходимост, в ход на проблематизиращи разсъждения, а декларативно, като илюстрация на универсализираща ги канон. Нужен е изчерпателен сравнителен анализ между отделените фактологични множества (Протоколна книга на АК на НТ, Летописът на Яворов на сцената на НТ, списък с пиеси, преводи, критика, изявления, към тях мога да прибавя ползваните спомени на съвременници и епистоларните архиви), който да мотивира компилирането им изрично в тематичната рамка „Яворов и театъра“ или стремеж да се казва Пейо Готев Крачолов като-в-себе-си. Чрез избрания научен инструментариум е постигнат ефект на доказване на предварително ясна културоносеща теза (вж. Стр. 88-92), а не специфично изследване, което води до съобразяване с нея на насрещната аргументация и обезценяването ѝ, прочит на всяка препратка през значимостта на Яворов. Изложението сочи влюбеността на европейската културност в личната история, собствената ни, и на другите останалост. Но културата казва, че моята биография не ми принадлежи, тя може да е всякаква друга, на всеки друг и всяка посочена да е значима, по същество е моделно моя. Културната идентичност по принцип се мисли в нарочност като основателно идентификационно самочувствие (защото биващ съм в общен низ на други бивали), но е в натиснатост стремеж към моделна пълноценност – винаги недогоненост на идеализиран Друг (точно защото е в постоянност неживим Отчужден, идеален). През това изглежда, че културата е едновременно еднократен акт, спрялост и незавършила мултиплицируемост на познатости. Чрез модерната субективност на 20 век

културния, антропологичния анализ се влюби в биографичността, като че влиянието върху културността може да се определи псевдоафектно, през ситуационен материал и да бъде сюжетирана. В прагматиката на дигиталната съвременност, обаче, тя е имиджов конструкт и се произвежда. Не е точно „биография“, а механичен сбор от архивите за нас, за всеки статистициран като-да-е-нас, при това върху публичните и институционалните нямаме влияние. Те са или не - само унищожими. Човекът е „това“, при „този“ разрез и с точно „този“ инструмент. Но ако Светът (му) не може да бъде еднократно изчерпан, то всяко казване е упражняване в говорене, прилагане властта на езика. И произволната условност на обобщенията.

IV. Заключение

Предложеният дисертационен труд на кандидата проф. д-р Мирослава Стефанова Кортенска съдържа отчетливи приносни елементи и съответни на избрания научен инструментариум обобщения – оформя тезата за съществения принос на различните творчески инициативи на Яворов, въвеждащи го като ключова фигура за разбирането на българските културно-исторически процеси в началото на 20 век, както и за институционализирането и професионализирането на Народния театър. За пръв път събира, систематизира и анализира архива на Яворов, свързан с театралната му дейност и обособява съответен, четвърти период, в хронологията на наследството му.

Гласувам с „Да“ на кандидатурата на проф. д-р Мирослава Стефанова Кортенска за научната степен „доктор на науките“.

Дата: 09.10.2019 г.

Член на журито:

Доц. д-р Валерий Пърликов